

М. О. Подрезова

директор Наукової бібліотеки ОНУ

МІСЦЕ ОСОБИСТИХ БІБЛІОТЕК ПРОФЕСОРІВ ОДЕСЬКОГО
(НОВОРОСІЙСЬКОГО) УНІВЕРСИТЕТУ СЕРЕД ІМЕННИХ
КОЛЕКЦІЙ НБ ОНУ

Наукова бібліотека Одеського університету — одна з найстаріших в Україні. Вона заснована у 1817 р. як бібліотека Рішельєвського ліцею, першого вищого учбового закладу на півдні країни. Книжки до цієї бібліотеки були передані ліцею герцогом А. Е. де Рішельє. У 1865 р., після перетворення ліцею на університет, бібліотека входить до його складу як фундаментальна наукова бібліотека. Скарбами бібліотечного фонду є рідкісні і цінні видання XV- XVIII ст., загальна кількість яких — до 100 000 одиниць (з основного фонду до відділу рідкісних книг було відібрано 9 860 одиниць). У бібліотеці є 5 інкунабул, 27 палеотипів. Дуже рідкісна і цінна

“Біблія Радзівілів” (1563) — колись приречена до спалення. Серед найвизначніших вітчизняних видань — “Острозька Біблія” (1581), видання друкарні Києво-Печерської лаври.

Початок іменним фондам Наукової бібліотеки покладено дарунком професора В. І. Григоровича, першого декана історико-філологічного факультету університету. Свою особисту бібліотеку він подарував у 1864 р. Вона зберігається у тому порядку, який визначив колись її власник: словники, граматики, історія, побутові книжки, історія літератури, слов'янська література. Всього 773 назви, 834 одиниць (з них — 50 конволютів).

Бібліотека графа О. Г. Строганова надійшла до університету у 1894 р. У ній 18891 одиниця книг і журналів широких тематичних напрямків. Багато книг присвячено військовій справі, значна кількість стосується проблем права, в т. ч. міжнародного. Фонд включає також книги з історії, біології, медицини. Хронологічні межі книг — XVII — друга половина XIX ст.

Найбільший іменний фонд — бібліотека Воронцових — трьох поколінь цієї родини спочатку графів, а потім — князів, передана до бібліотеки університету за заповітом С. М. Воронцова. Відкрита для читачів у 1898 р. У цілому бібліотека має виразне гуманітарне спрямування: переважна кількість книг та журналів стосується історії, літератури, мистецтва, права, релігії та філософії. У ній нараховується 13690 назв (52801 одиниця).

Бібліотека історика М. К. Шильдера надійшла у 1902 р., нараховує 4136 назв. За змістом переважають книжки історичного напрямку. Також є книги з театрального мистецтва, живопису, архітектури, менше — з питань філософії, медицини, юриспруденції. Оригінальну окрему частину шильдерівського фонду складають знамениті Шильдерівські теки — тематичні підбірки журнальних та газетних вирізок, присвячених видатним історичним подіям.

Театрознавчий фонд М. В. Терещенка надійшов до бібліотеки у 1919 р., становить 176 одиниць (в основному — конволюти). Більшість книжок — п'єси українських, російських і зарубіжних авторів.

Викладачі, професори університету продовжували традицію даріння.

У кінці 50-60-ті роки до бібліотеки надійшли особисті книжки

професорів Б. О. Лупанова (1960), А. Г. Готалова-Готліба (1961) і Ф. Є. Петруня (1968).

Бібліотека кожного вченого — його робочий апарат. У себе під рукою він бажав мати ті книжки, які потрібні йому для створення його власних наукових праць, для викладання тієї чи іншої дисципліни. Тому, чим більше предметів він викладав, чим глибшими були його власні роботи, тим ширшим був, висловлюючись бібліотечною мовою, “профіль комплектування” такої бібліотеки.

Кожна з згадуваних нами професорських бібліотек має свій вигляд. Бібліотека Б. О. Лупанова — присвячена питанням романо-германської філології, в ній багато підручників і словників з іноземних мов. Всього у фонді 1491 назва дванадцятьма мовами. У фонді А. Г. Готалова-Готліба — книжки з педагогіки, психології, історії. Хронологічні рамки — з 1876 до 1958 р. Всього 683 назви. Бібліотека Ф. Є. Петруня в основному красознавчого напрямку. У ній 3527 назв книг і картографічних видань одинадцятьма мовами з питань географії, геології, біології, історії, права, багато довідкової літератури.

Усі ці викладачі ще за життя готували свої книжкові зібрання для передачі їх у фонди Наукової бібліотеки університету.

Останній за часом надходження — фонд професора С. П. Ільова (1996). У ньому — біля 7000 книг, в основному, з питань літературознавства і мовознавства.

Серед іменних фондів, які зберігаються у Науковій бібліотеці Одеського університету, — бібліотеки, які належали нашим професорам, викладачам, займають особливе місце. Про це свідчить хоча б той факт, що з дев’яти іменних колекцій п’ять подаровані або віддані у спадок університетськими вченими.

Ще один показовий момент — наш перший за часом надходження до бібліотеки іменний фонд належав професору В. І. Григоровичу. Ці книжки наші визначні попередники заповіли вченим і студентам наступних поколінь.

Ми з радістю розкриваємо ці фонди для наших читачів, для сучасних і майбутніх науковців. З великою вдячністю і шануванням згадуємо людей, які подарували нам свої бібліотеки, свої книжкові скарби.